

protestants predikant, opgegroeid in een milieu zonder gedruktheid, bekeerling, en bij uitstek strijdv aardig als de meeste bekeerlingen – Romein wijst terecht op de betekenis van zijn jeugd en bekeerlingschap¹ – die in het begin van de negentiende eeuw als eerste zijn nieuwe geloofsgenoten tot zelfbewustzijn opwekte. Dit ondanks repressie van staatswege: de in 1820 door hem opgerichte 'Rooms-Katholieke maatschappij ter bevordering van godsdienstige wetenschap en goede zeden voor het Koninkrijk der Nederlanden' (kan het eerbaarder?), werd na drie jaar verboden. Vier jaar later kreeg le Sage zelfs enkele maanden gevangenisstraf te doorstaan. Hij hield vol. Spoedig na zijn dood (1847) kwam hulp van buiten. Zich beroepend op de godsdienstvrijheid die de grondwet van 1848 geproclameerd had, ging Paus Pius IX in april 1853 over tot het herstel van de bisschoppelijke hiërarchie in het Koninkrijk: een aartsbisschop in Utrecht, bisschoppen in Haarlem, Breda, Den Bosch, Roermond. Maar in de Pauselijke breve werd gesproken van de 'calvinistische ketterij' – het wekte een golf van antipapisme op (de Aprilbeweging) waarvan niet slechts het eerste ministerie-Thorbecke maar ook vele eenvoudige katholieken slachtoffer werden: 'op vrij grote schaal (werd) ontslag verleend aan katholieke arbeiders en dienstmeisjes.'²

Herman Johan Aloysius Maria Schaepman, zoon van de katholieke burgermeester van het Twentse Tubbergen, was toen een jongen van negen jaar. Hij studeerde bij de jezuïeten, vervolgens op het Groot-seminarie te Rijsenburg in Utrecht, waar hij in 1870, drie jaar na zijn priesterwijding, hoogleraar werd in de kerkgeschiedenis. In datzelfde jaar was hij als rechterhand van zijn oom, de aartsbisschop van Utrecht, aanwezig bij het Vaticaans Concilie dat het dogma van de pauselijke onfeilbaarheid in zaken des geloofs proclameerde. Romein gaat niet te ver wanneer hij in de strofe die Schaepman bijna twintig jaar later aan de dood van de Ierse katholieke vrijheidsheld O'Connell wijdde, elementen van het ideaalbeeld van de dichter zelf constateert:³

'Daar klinkt zijn laatste zucht, die 't nageslacht bewaarde
Met fiere kindersmart:
'Mijn arme ziel aan God, mijn lijf der moeder aarde,
Aan Rome, Rome 't hart!'

In Rome stierf hij ook (1903). Bijna twintig jaar lang had hij toen leiding trachten te geven aan de scherp verdeelde rooms-katholieke Tweede Kamerfractie – met veel tegenkanting, ook van die geloofsgenoten, want Schaep-

¹ Jan Romein: 'Herman Schaepman', in *Erfaters van onze beschaving*, p. 777.

² C. W. Mönlich in Weiler e.a.: *Geschiedenis van de kerk in Nederland*, p. 259.

³ Romein: *Erfaters van onze beschaving*, p. 775.